

Janosikowe – czy adekwatnie uszczupla i zasila dochody samorządów

Dyskusja nad kształtem obecnie funkcjonującego mechanizmu wyrównania poziomego dochodów jednostek samorządu terytorialnego w Polsce prowadzona jest od kilkunastu lat. Wydany 6 marca br. wyrok Trybunału Konstytucyjnego (sygn. K 18/17) ponownie potwierdza tezę o konieczności wprowadzenia do omawianego systemu gruntownych zmian.

■ ■ ■ | **DZP**
więcej niż prawo

TOMASZ DAROWSKI

radca prawny,
partner w Praktyce
Infrastruktury
i Energetyki
w kancelarii Domański
Zakrzewski Palinka

BARTŁOMIEJ ŚLĘPEK

Praktyka
Infrastruktury
i Energetyki
w kancelarii Domański
Zakrzewski Palinka

Obecnie część JST, które przekraczają ustawowe wskaźniki pozwalające je zakwalifikować jako „bogatsze”, ma obowiązek transferowania wpłat na rzecz innych, „biedniejszych” samorządów (wpłaty wyrównawcze stanowiące część równoważącą subwencji ogólnej). Zaskarżony przepis art. 36 ust. 10 ustawy o dochodach JST, zdaniem TK, pozbawiał gminy prawa dochodzenia zwrotu uiszczonej przez nie części równoważącej subwencji ogólnej i w ostateczności nieprzekazanej beneficjentom. Z drugiej strony, beneficjenci nie mogli domagać się otrzymania należnej im finalnie wypłaty w pełnej wysokości. Powyższe spowodowane jest przyjętą metodą wyliczania kwot janosikowego. Obliczenia bowiem dokonywane są corocznie na podstawie danych uzyskiwanych w ramach sprawozdawczości budżetowej samorządów zgodnie z przepisami o finansach publicznych. Następnie swe odzwierciedlenie znajdują w ustawie budżetowej. Modyfikacje kwot janosikowego w stosunku do pierwotnie ustalonych – zarówno w zakresie korekt planowanych wpłat nadmiernych, jak i niższych niż należne transferów do beneficjentów – mogą zostać dokonane wyłącznie w okresie od przedstawienia projektu ustawy budżetowej przez Radę Ministrów do uchwalenia budżetu przez parlament. Ustawa o dochodach JST przewiduje mechanizm korekty wpłat wyrównawczych jedynie na niekorzyść beneficjentów i płatników w sytuacji, gdy odpowiednio otrzymał lub też wpłacił kwotę niższą niż faktycznie są zobowiązani.

Sąd konstytucyjny poparł stanowisko wnioskodawcy – gminy Międzyzdroje – i stwierdził, że art. 36 ust. 10 ustawy o dochodach JST narusza art. 167 ust. 1 i 2 oraz art. 165 ust. 1 Konstytucji. Niewątpliwie należy się zgodzić z taką interpretacją TK. Trzeba bowiem wskazać, że podstawowymi gwarancjami dla samodzielności każdej JST jest jej adekwatny udział w dochodach publicznych w stosunku do nałożonych na nią obowiązków, w tym zadań własnych.

Trybunał jednak odczytał utratę mocy obowiązującej omawianego przepisu do 31 grudnia 2019 r., wskazując dodatkowo na konieczność kompleksowej nowelizacji systemu na każdym szczeblu samorządu terytorialnego. Powyższe wpisuje się w dotychczasową linię TK (postanowienie o sygn. S 1/13 i wyrok o sygn. K 13/11), wskazującą na systemowe „niedoskonałości” mechanizmu wyrównania poziomego.

Do czasu uchylenia zaskarżonego przepisu gminy „biedniejsze” i „bogatsze” pozbawione są możliwości uzyskania należnej im kwoty w zakresie odpowiednio wypłaty, którą miały finalnie otrzymać, bądź w zakresie wpłaty, którą ostatecznie powinny przekazać. ©

Podstawa prawna

► art. 36 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 1530; ost. zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 2245)

